

Nr 134.

Av herr Ström, om statsanslag till Signe Bergners minnesfond eller Siljanskolan.

Under nära 20 år har Siljanskolan i Tällberg bedrivit en synnerligen betydelsefull och internationellt uppskattad verksamhet. Vid dess nordiska sommarhögskola ha kurser och konferenser hållits, som satt betydande spår inom vårt pedagogiska och kulturella liv. Den första kursen i *psykisk hälsovård och fostran* i vårt land hölls på Siljanskolan, och hela den serie kurser, som givits där i detta ämne, har stått på höjden av vad som här kunnat bjudas i vår tid. De internationellt främsta experter ha medverkat: professorerna Alfred Adler, Charlotte Bühler, Heinrich Hanselmann och Eino Kaila, dr Fritz Künkel, dr Poul Bjerre m. fl. Den första kursen i yrkesvalspsykologi och yrkesrådgivning för lärare i vårt land hölls likaledes å Siljanskolan med chefen för Köpenhamns kommuns psykotekniska institut, Poul Bahnsen, som ledare. Kurser i praktisk psykologi för arbetsledare inom industri och näringsliv ha även anordnats med bl. a. rektor Erik Bjelfvenstam, fil. dr Gösta Ekelöf, professor Adolf Friedrich och fil. dr Torsten Husén som föreläsare.

Livsåskådningsfrågor och religiösa nutidsproblem ha upptagits till en synnerligen allsidig behandling, där representanter för de mest skilda åskådningar mötts till en fri och fruktbärande diskussion i en sant demokratisk anda. Som föreläsare ha här bl. a. medverkat professorerna John MacMurray (London), Ragnar Bring, Ragnar Josephson, Knut Lundmark, Anders Nygren och Gunnar Westin Silverstolpe, borgmästare Carl Lindhagen, fru Eleonore Lilliehöök, rektorerna Alf Ahlberg, Gunnar Hirdman och Karl Petander, docent Victor Svanberg, fil. dr Gunnar Beskow, direktörerna Ragnar Liljeblad och Thure Öberg, chefredaktör Rickard Lindström, överlärare Emil Eljas, kyrkoherde Herman Neander och överstelöjtnant Torsten Holm. De allmänna ungdomsledarkurser, som även anordnats där i samarbete med ordföranden för 1939 års ungdomsvårdskommitté Otto Wangson, ha även blivit livligt uppskattade.

Siljanskolan har genom sin kursverksamhet i lika hög grad velat främja en *fysisk hygien och fysisk fostran*. Som föreläsare i näringshygien och allmän barn- och skolhygien ha bl. a. medverkat professor Ernst Abramson, skolöverläkare Urban Hjärne, dr Edith Klarin och med. dr Jakob Möllerström. Ett flertal skolidrottskurser och kurser i

rytmisk gymnastik ha hållits med bl. a. dalcrozeläraryn Karin Fredga, danspedagogen Ronny Johansson och gymnastikdirektör Helge Lindau som ledare.

Slutligen har skolan genom sin kursverksamhet på ett synnerligen framgångsrikt sätt verkat för en vidgad och psykologiskt och socialt fördjupad *estetisk fostran*, såväl inom skollivet som det folkliga livet i övrigt. Lyrikveckor ha hållits av bl. a. professor Hans Ruin (Helsingfors), författarna Johannes Edfelt och Olof Lagercrantz. De internationellt framstående teckningspedagogerna Richard Rothe och Albert Sallak ha lett teckningskurser för lärare i teckning och slöjd. Allsångsrörelsen i vårt land fick sitt upphov genom de kurser i "sång och musik för skola och folk", som där hållits med bl. a. professor Fritz Jöde och Alice Tegnér som medverkande. Docent Carl-Allan Moberg och tonsättare Hilding Rosenberg ha lett en kurs av nytt slag, "Musiken och människan", som behandlat musikens sociala samband med samhälls- rörelserna och samhällslivet i övrigt.

Siljanskolan har sålunda förmått samla de främsta förmågor på hithörande områden i samverkan för det syfte, skolan med sin kursverksamhet velat tjäna: att ge nya, utvecklande impulser av den art, som tiden kräver, i första hand på skolans och uppfostrans område men även för arbets-, samhälls- och kulturlivet i sin helhet. Under fredstid ha kurserna i stor utsträckning samlat deltagare från de nordiska grannländerna, varigenom skolan i hög grad även verkat för ett nordiskt samarbete och kulturutbyte. Ett av dess djupaste syften har varit att i en tid, då förödande likriktningsströmningar gått fram över och hotat förkväva västerländskt bildnings- och andeliv, arbeta för en ny personlig kultur, där utvecklandet av individernas rikt skiftande möjligheter och en uppfostran till helgjutenhet går hand i hand med ett fördjupande av det sociala medvetandet och känslan av personligt medansvar inför livet och i vad som sker.

Siljanskolan har även parallellt med denna kursverksamhet bedrivit en *reformpedagogisk verksamhet bland barn*. En huvudprincip har där varit att motverka en ensidigt intellektuell och gärna egocentriskt inriktad skoluppfostran genom att göra intellektuellt arbete jämbördigt med praktiskt arbete och genom att fostra barnen till aktiva samarbetsmänniskor. Denna verksamhet har dels varit förlagd till sommaren, där skolungdom efter mönster av Amerikas summercamps förutom bad, lek och idrott givits praktiskt och socialt fostrande arbete, dels till vintern, då Siljanskolan verkat som en försöksskola för barn under puberteten.

Siljanskolans grundare och ledare, rektorsparet Signe Bergner-Alm och Harald Alm, ha även i yttre måtto byggt upp hela skolan och gjort den till en skapelse av stor skönhet, trevnad och ändamålsenlighet, som

väcker alla besökares livliga beundran. Med ett läge vackrare än kanske någon annan skola i vårt land, med hela Stor-Siljan utanför, ligger den som en stor dalagård på slutningen mot sjön: över trettio större och mindre timmerhus, parstugor, loft och härbren, harmoniskt infogade i landskapet. En idealisk ram för en verksamhet av detta slag, som särskilt väcker utlänningars stora entusiasm, då de här finna vad de söka, något genuint och ursprungligt svenskt.

Hela denna skapelse har tillkommit genom ett sällsynt hängivet och oegennyttigt arbete från grundarnas sida och genom stora personliga uppoffringar och försakelser. Endast sparsamma anslag ha erhållits från enskilda fonder och knappast något från statligt håll (det har hänt att de anslagsansökningar som gjorts avslagits med motiveringen att skolan ej står under skolöverstyrelsens inspektion, men när då inspektion begärts, har även denna hemställan avslagits med motivering att skolan ej hade statsanslag). Den tunga börda, som Siljanskolan därmed kommit att innebära för sina skapare, har till slut brutit den ena av de båda arbetskamraternas hälsa. Fru Signe Bergner-Alm avled i höstas på grund av överansträngning av hjärtat.

Rektor Alm vill nu fullfölja deras skapelse.

De båda makarna ha sedan länge planerat att lägga om verksamheten under vintern (den ovannämnda försöksskolan har sedan ett par år tillbaka av kostnadsskäl måst läggas ned). De ville under vintern göra Siljanskolan till en folkhögskola, där ungdom fick utbildning för hem- och familjeliv, såväl materiell som andlig. Siljanskolan skulle särskilt väl lämpa sig härför med den hematmosfär, den enkelhet, skönhet och trevnad som präglar rummen på Siljanskolan och gör dem till rikt varierande åskådningsexempel. Vi veta alla att vår uppfostran nu mer än någonsin ropar efter skolor av detta slag. Skolans ledare ha dock hindrats starta en sådan, då Siljanskolan under vintern ännu icke haft tillräckligt med vinterbonade rum för att kunna rationellt driva en folkhögskola av detta slag, och de ha saknat medel att bygga det elevhem, som här fordras. De ha dock som en första början anordnat en kortare sommarfolkhöskolekurs i familjekunskap under tvenne år i samband med den övriga kursverksamheten.

För att möjliggöra denna plan eller Siljanskolans fortsatta bestånd har nyligen bildats en kommitté med uppgift att insamla medel till en minnesfond efter fru Signe Bergner-Alm och att förvalta inkommande medel. Kommittén står under ordförandeskap av professor Knut Lundmark, med docent Carl-Allan Moberg som v. ordf., seminarielärarinnan fil. kand. Ebba Hansson som sekreterare, folkskollärare Per Johannes som kassaförvaltare och auktoriserade revisor Oscar Lindahl som revisor, förutom ett flertal andra ledamöter.

Det synes mig synnerligen angeläget, att vårt land icke förlorar en så framstående kulturinstitution som Siljanskolan på grund av bristande intresse från statsmakternas sida, utan att den erhåller möjligheter att fullfölja verksamheten efter de ovan angivna riktlinjerna. Ett anslag synes oss motiverat redan ur den synpunkten, att av de 2 000 kursdeltagare, som vistats vid skolan, ha 70 procent varit statsanställda och staten här således direkt fått gagn av vad som på helt frivillig väg och utan kostnader för staten åstadkommits.

Jag hemställer därför,

att riksdagen måtte besluta att bevilja ett anslag å femtiotusen kronor att tilldelas Signe Bergners minnesfond eller alternativt

att riksdagen måtte bevilja Siljanskolan eller berörda fond ett årligt anslag att för kommande budgetår utgå med 10 000 kronor.

Stockholm den 23 januari 1946.

Fredrik Ström.

Till motionen hörande bilagor ha överlämnats direkt till vederbörande utskott.